

Korespondence osobní		ks/ll	
1	Pinkas, Otto	1874–1884, s.d.	(5/51) 1
Ilustrační materiál		ks/ll	
2	Podobenka Čeňka Paclta. Fotokresby D.J.Řeháčka	s.d.	1 1
3	Novinové výstřižky (A.J.Urban, Čtyřicet let ve světě)	1953, s.d.	2/2

Název archivní pomůcky: Inventář

Časové rozmezí: 1874–1884

Počet evidenčních jednotek: 1 kartón

Počet inventárních jednotek: 3

Rozsah v bm: 0,1 bm

Stav ke dni: 3. 5. 2013

Zpracoval: Ludmila Vilímová, Markéta Andělová

Pomůcku sestavil: Markéta Andělová

Do databáze Bach převedl: Markéta Andělová

Počet stran: 5

Pomůcku schválil: PhDr. Martin Šámal

Národní muzeum - Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur
Archiv Náprstkova muzea

Číslo inventáře: 8

Číslo NAD: 86

Čeněk Paclt
(1874–1884)

osobní fond

Markéta Andělová

Praha 2013

Obsah

Obsah	2
Úvod	3
Životopisná data původce	3
Dějiny fondu a uspořádání	4
Charakteristika fondu a možnosti badatelského využití	4
Komplementární prameny	5
Literatura	5
Inventární soupis	
I. Korespondence osobní	6
II. Ilustrační materiál o původci	6

Úvod

Životopisná data původce fondu

Paclt Čeněk

(14.7.1873 Turnov-1887 Keiskamma)

Čeněk Paclt se narodil v Turnově, kde se svými dvěma bratry vyrůstal v rodině obchodníka s drahými kameny. Absolvoval turnovskou školu a v Jičíně se vyučil mydlářem. Poté odjel do Uher, ale jeho povolání ho neuživilo, proto se rozhodl v roce 1840 odcestovat do Vídně, kde pracoval jako brusič drahých kamenů. O tři roky později odjel do Varšavy, kde chtěl prorazit v obchodu s drahými kameny. Posléze zjistil, že ani toto řemeslo ho nemůže zabezpečit. Východisko se ze své situace našel na palubě lodi Thomas Benett, která ho dopravila do New Yorku.

Šťěstí v podobě práce na něj nečekalo ovšem ani zde, proto se nalodil směr New Orleans. Na lodi však vypukl požár a posádku zachránila americká válečná loď. Paclt na palubě zachránců hned narukoval k armádě jako dělostřelec a zúčastnil se mimo jiné mexicko-americké války v letech 1846-1848 a tažení proti floridských indiánům Seminolům. Za působení u armády si poté, co mu po pěti letech skončila smlouva, vysloužil poukaz na pozemek o rozloze 160 akrů a několik stovek dolarů. O dva roky později se v roce 1853 vrátil do svého rodného města. Ne na dlouho. Už na podzim téhož roku byl znovu na palubě lodi směr New York. Brzy ale onemocněl žlutou zimnicí a jako naděje na uzdravení mu bylo doporučeno změnit klima. Odcestoval tedy do Brazílie, kde se začal živě zajímat o diamanty a posléze do Austrálie, kde toho času vypukla zlatá horečka.

Ve státě Viktorie se mu ale při hledání zlata nedařilo. Proto další stanicí jeho hledání byla Kalkata. Když ani zde svůj zlatý důl neobjevil, vrátil se zpět do Austrálie. A v Adelaide se na něho konečně usmálo štěstí při nálezu zlata. Protože se mu stýskalo po domově, v roce 1863 se vrátil do Turnova.

Jeho neklidný duch ho ale brzy opět přemluvil na cesty. O rok později už byl v Sydney. Během svého působení v Austrálii, kdy navštívil několik zlatých nalezišť, byl dokonce přepaden domorodci, na poslední chvíli ho zachránil místní farmář. Roku 1865 se vydal na Nový Zéland. Ke slovu se přihlásila opět zimnice a kurděje.

Vrátil se domů a myslel, že definitivně. Poměry v Čechách nebyly tou dobou ale zrovna nejlepší, jeho Turnov okupovali Prusové. Protože se netajil se svými názory na současné události, pro jeho výroky týkající se Rakouska-Uherska na sebe zatykač nenechal dlouho čekat. Přes Berlín to vzal do přístavu Port Elisabeth v jižní Africe.

Na černém kontinentě začala roku 1870 poslední kapitola jeho života. Stejně jako skoro celý svůj dosavadní život, i tady hledal diamanty. Moc se mu ale nedařilo. Zažil rozbroje mezi transvaalskými Búry a anglickými zlatokopy. Z tábora raději odešel. Na cestě se na poušti setkal s levhartem, který mu potrhál ruku. To ho ale neodradilo od další cesty a došel až na území dnešní Botswanny. Při cestě zpět od řeky Zambezi se setkal s německými bratry Teichy. V Kimberley se sešel s českým cestovatelem Emilem Holubem, se kterým si ovšem moc nepadli do noty. V roce 1873 byl těžce zraněn při sesuvu kamení. Pak už se musel šetřit. Podnikal tedy obchodní cesty pro bratry Teichy. Od roku 1875 přestal udržovat čilou korespondenci s přáteli v Čechách a věnoval se hledání diamantů na břehu řeky Vaal v Keiskammě.

Přesto, že v roce 1881 dostal z domova milost, do Turnova už se nikdy nevrátil. V červnu roku 1887 byl digger, cestovatel a zlatokop Čeněk Paclt nalezen mrtvý ve svém stanu v Keiskammě.

Dějiny fondu a způsob uspořádání

Korespondence (pět dopisů) Čenka Paclta s Ottou Pinkasem byla zakoupena do Archivu Náprstova muzea z antikvariátu dne 30. dubna 1957 (Evidenční kniha – Koupě 1937–1959/297).

Jeho podobenka a výstřižky byly předány až o deset let později (přirůstek č. 3/1967).

Původní soupis materiálu vytvořila knihovnice Ludmila Vilímová. Fond byl uspořádán dle metodiky pro pořádání osobních fondů Archivu Národního muzea. Inventář vytvořila v roce 2013 Markéta Andělová.

Charakteristika fondu a možnosti badatelského využití

Osobní fond Čenka Paclta se oproti jiným fondům může zdát málo rozsáhlý. Skládá se především z korespondence Paclta s přítelem Ottou Pinkasem. Předána byla též podobenka a výstřižky z novin, kde se pojednává o jeho dobrodružném životě.

Dopisy pochází z doby cestovatelova působení v jižní Africe v rozmezí přibližně deseti let v 70. a 80. letech 19. století. Poslední psaní, nacházející se ve fondu, poslal dobrodruh v roce 1884, tj. tři roky před svou smrtí. Paclt ve svých listech, i když

pravděpodobně ne cíleně pro budoucí generaci, nastiňuje tehdejší situaci na černém kontinentě. Cenné jsou zprávy o počasí, fauně a flóře. Paclt byl velmi dobrý pozorovatel a své poznatky v rádcích příteli živě popisuje. Dočítáme se v nich také o jeho vztahu k Dr. Emilu Holubovi, s nímž se v jižní Africe setkal.

Pacltova korespondence je cenná zejména pro jeho osobní poznatky a názory na tehdejší politické i společenské poměry. Cestovatel výborně zachycuje životní situaci své nové domoviny. Hodnotné jsou zmínky o jeho vztahu s Dr. Emilem Holubem. Písemnou dokumentaci ocení také veřejnost, zajímající se o podmínky panující v druhé polovině 19. století v jižní Africe.

Komplementární prameny

Muzeum Českého Ráje v Turnově, osobní fond Paclt Čeněk.

Drobné jednotliviny jsou rovněž ve fondech Památníku národního písemnictví.

Literatura:

Janka, Otto: Příběhy českých cestovatelů, 2001, 73–75.

Paclt, Čeněk: Jak jsem hledal zlato a diamanty, 1947.

Paclt, Čeněk: Cesty světem, 1954.

Paclt, Čeněk: Cesty po Austrálii, 1939.

Paclt Čeněk: Sedmnáct let v jižní Africe, 1920.

Rodr Josef: Příběhy z dalekých krajin.

Rozhoň Vladimír: Čeští cestovatelé a obraz zámoří v české společnosti, 2005.

Smočková Monika: Vzpomínka na Čeňka Paclta, světoběžníka z Turnova (1813–1887), in: Z Českého ráje a Podkrkonoší, Semily 2007, s. 25–36.

Svoboda Jaroslav: Čeňka Paclta cesty po světě – Příhody a zkušenosti jeho na cestách po Americe Austrálii, Novém Zeelandě a jižní Africe, Mladá Boleslav 1888.

Svoboda Jaroslav: Čeňka Paclta cesty po světě, Mladá Boleslav 1891.

Šámal Martin: Emil Holub. Cestovatel, Etnograf, sběratel. Praha 2013.